

בש"פ 5760/15 - מחמוד דעים נגד מדינת ישראל

בבית המשפט העליון

בש"פ 5760/15

לפני:

כבוד השופט א' שהם

העורר:

מחמוד דעים

נ ג ד

המשיבה:

מדינת ישראל

ערר על החלטתו של בית המשפט המחוזי בירושלים,
מיום 24.8.2015, במ"ת 52838-07-15, שניתנה על-
ידי כב' השופטת ש' רנר

תאריך הישיבה:

י"ז באלול התשע"ה (1.9.2015)

בשם העורר:

עו"ד חיים הדיה

בשם המשיבה:

עו"ד שרית משגב

החלטה

- לפניי ערר על החלטתו של בית המשפט המחוזי בירושלים (כב' השופטת ש' רנר), במ"ת 52838-07-15, מיום 24.8.2015, בגדרה הוחלט להורות על מעצרו של העורר, עד לתום ההליכים המשפטיים נגדו.
עמוד 1

כתב האישום שהוגש נגד העורר

2. נגד העורר הוגש, ביום 27.7.2015, כתב אישום המייחס לו עבירת הריגה, לפי סעיף 298 לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: חוק העונשין); ועבירה של פציעה בנסיבות מחמירות, לפי סעיף 334, בנסיבות סעיף 335(א)(1)-(2) לחוק העונשין.

מעובדות כתב האישום עולה, כי ביום 10.7.2015, נודע לעורר כי נגנב סולר מאוטובוס המצוי בחזקתו. עקב כך, ומתוך ניסיונו לגלות את זהות האדם אשר גנב את הסולר, פנה העורר, מספר פעמים, אל מחמוד אל-ערידי ז"ל (להלן: המנוח), על מנת שיאפשר לו לצפות במצלמות האבטחה של חנותו, אשר בסמוך אליה חנה האוטובוס בעת שנגנב ממנו הסולר. אולם, המנוח סירב לבקשותיו אלו של העורר. ביום 13.7.2015, הגיע העורר לחנותו של המנוח, כשהוא מלווה באחיו, עודאי דעיס (להלן: עודאי), ובאדם נוסף. בשלב כלשהו, יצאו השלושה אל מחוץ לחנות, כאשר באותה עת התקהלו בפתח החנות מספר חברים של המנוח. לאחר ויכוח קולני, התפתחו בין הצדדים דחיפות הדדיות, במסגרתן נטל עודאי אגרופן שהיה ברשותו, והעורר הצטייד בסכין. הדחיפות ההדדיות הסלימו לכדי תגרה אלימה, שבמהלכה דקר העורר את אנס אלסבאיתן (להלן: אנס), ברכו הימנית. בהמשך, משך המנוח בחולצתו של העורר תוך שהוא מנסה לבעוט בו. בתגובה, הסתובב העורר לעברו של המנוח ודקר אותו בעוצמה באמצעות הסכין. עקב דקירתו, נגרם למנוח פצע עמוק בחזה ימין, אשר הוביל לשטף דם חזק, והוא נפטר באופן מיידי.

יצוין, כי נגד עודאי, הוגש כתב אישום נפרד, אשר ייחס לו עבירות של ניסיון לחבלה חמורה בנסיבות מחמירות; והחזקת אגרופן שלא כדין.

הבקשה למעצר עד תום ההליכים

3. בד בבד עם הגשת כתב האישום, הגישה המשיבה בקשה לעצור את העורר עד לתום ההליכים המשפטיים נגדו. בבקשתה טענה המשיבה, כי ברשותה ראיות לכאורה להוכחת המעשים המיוחסים לעורר, ובכללם: הודייה חלקית שמסר העורר במשטרה; סרטון המתעד את מהלך האירוע (להלן: הסרטון); והודעות של עדים המזהים את העורר בסרטון. עוד נטען, כי קמה בעניינו של העורר חזקת מסוכנות סטטוטורית, לפי סעיף 21(א)(1)(ג)(4) לחוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה - מעצרים), התשנ"ו-1996 (להלן: חוק המעצרים). לבסוף, טענה המשיבה כי "נסיבות ביצוע העבירות שנעברו על-ידי [העורר] - ובהן, תוצאות מעשיו (קיפוח חיי אדם), תוך שימוש בנשק קר, בעקבות מחלוקת של מה בכך, וכן מספר הנפגעים, מבססים את המסקנה כי אין תחליף ראוי למעצרו".

יצוין, כי במקביל לבקשה זו, הגישה המשיבה בקשה להארכת מעצרו של עודאי עד לתום ההליכים המשפטיים נגדו. בבית משפט קמא נידונו שתי הבקשות במאוחד.

ההליכים בפני בית משפט קמא

4. ביום 24.8.2015, הורה בית משפט קמא על הארכת מעצרו של העורר עד לתום ההליכים המשפטיים נגדו.

זאת, בשים לב לתסקיר המעצר שהוגש בעניינו של העורר, ממנו עולה כי לעורר קיים קושי "להתייחס רגשית לתוצאות האירוע, את היותו מרוכז בעצמו ונוטה לנוקשות מחשבתית והתנהגותית". יחד עם זאת, בהסתמך על עמדת שירות המבחן בעניינו של עודאי, לפיה נשקפת ממנו רמת סיכון נמוכה להישנות עבירות אלימות, קבע בית משפט קמא, כי יש לשחרר את עודאי למעצר בית בתנאי איזוק אלקטרוני. מטעם זה, ובשים לב לכך שהעורר ועודאי הציעו את אותה חלופת מעצר, נקבע כי קיים "קושי מובנה" לשחררו של העורר לחלופה זו. זאת שכן, "האירוע נשוא כתב האישום התרחש עת היו שניהם ביחד".

הערר

5. ביום 25.8.2015, הגיש העורר ערר על החלטתו של בית משפט קמא. העורר ביקש, תחילה, להציג את עמדתו בדבר השתלשלות האירועים שגרמה למותו של המנוח. העורר טען, כי בין המעורבים באירוע התפתחה "תגרה הדדית", כך שהעורר ואחיו מצאו את עצמם מותקפים, על-ידי המנוח וחבריו. במהלך הקטטה, כך נטען, תפס המנוח בחולצתו של העורר במטרה לתקוף אותו, ובאותן הנסיבות "נדקר המנוח בסכין שהחזיק העורר, אשר לדאבון הלב גרמה למותו של המנוח". בהמשך, טען העורר כי שגה בית משפט קמא בקובעו כי חלופת המעצר שהוצעה בעניינו אינה ראויה. לגישתו של העורר, מדובר בחלופת מעצר זהה לחלופה שהציע עודאי, וכלל המפקחים שהוצעו הינם "מפקחים ראויים, טובים, וסמכותיים המבינים את מהות הפיקוח". אשר לתסקיר המעצר שהוגש בעניינו, סבור העורר כי שגה שירות המבחן בהמלצתו, באשר המלצה זו נשענה על החשש כי העורר יפעל להימלטות מהדין. וזאת, בעוד שהמשיבה לא טענה כלל על חשש כי העורר ינסה למלט את עצמו מאימת הדין. עוד נטען, כי עמדת שירות המבחן לפיה המפקחים, אשר נמצאו מתאימים עבור עודאי, אינם מתאימים עבור העורר, "אינה עושה שכל". העורר ציין, בהקשר לכך, כי חלופת המעצר אותה הציע אינה "באותו החדר או באותה הדירה" בה ישהה עודאי, אלא בדירה נפרדת המצויה באותו מתחם מגורים. לבסוף, נטען בערר כי שגה בית משפט קמא בכך שלא נתן דעתו, כשיקול לשחררו של העורר לחלופת מעצר, להסכם ה"סולחה" שנערך בין משפחתו למשפחת המנוח.

בדיון שנערך בפניי, ביום 1.9.2015, הוסיף בא-כוחו של העורר, עו"ד חיים הדיה, כי העורר מצא עצמו "באופן סובייקטיבי" כמותקף באירוע על-ידי שמונה אנשים. עוד נטען, כי "בהבזק של שניה" הסתובב העורר לעבר המנוח, אשר משך בחולצתו, ו"הסכין פגעה" בחזהו של המנוח. על רקע זה, סבור עו"ד הדיה, כי תוצאת מותו של המנוח נגרמה שלא במתכוון, ומחמת "ביש מזל". עוד ביקש עו"ד הדיה להדגיש, כי דווקא עודאי היה הגורם הדומיננטי בקטטה האלימה. לבסוף, נטען כי יש מקום לזקוף לזכותו של העורר את העובדה שבחלופ מספר שעות לאחר האירוע, הוא הגיע למשטרה והסגיר את עצמו.

תגובת המשיבה

6. באת-כוחה של המשיבה, עו"ד שרית משגב, סומכת ידה על החלטתו של בית משפט קמא. לטענת עו"ד משגב, תיאור האירוע על-ידי העורר אינו תואם את אופן המעשים שהתרחשו בפועל. נטען, כי עובר לדקירת המנוח, דקר העורר אדם אחר (אנס) בירך, ורק לאחר מכן המשיך ודקר את המנוח בחזהו. המדובר, כך הוסיפה וטענה עו"ד משגב, בדקירה קטלנית, בה ננעצה הסכין וחדרה כ-10 ס"מ בגופו של המנוח. עוד נטען, כי העורר הגיע לעימות האלים כשהוא מצויד, מבעוד מועד, בסכין. בכך העיד העורר על עצמו, כך סבורה עו"ד משגב, כי הוא צפה אפשרות לפיה התגרה עלולה להסלים. לגישתה של עו"ד משגב, אף אין לראות בהגעתו של העורר למשטרה להסגיר את עצמו כשיקול

המעיד על מסוכנות נמוכה הנשקפת ממנו. העורר, כך נטען, בחר להסגיר את עצמו למשטרה אך ורק לאחר שפרצה שריפה בביתו (אשר ככל הנראה פרצה, לתחושתו של העורר, על-ידי אחד ממקורביו של המנוח - א.ש.). לבסוף, ציינה עו"ד משגב כי תסקיר המעצר בעניינו של העורר אינו חיובי, ומטעם זה, כשלעצמו, אין מקום לשחרר את העורר.

דין והכרעה

7. כידוע, על מנת להיעתר לבקשה למעצרו של נאשם עד לתום ההליכים המשפטיים נגדו, על בית המשפט להשתכנע כי מתקיימים בעניינו של אותו נאשם שלושה תנאים מצטברים, הקבועים בסעיף 21 לחוק המעצרים, והם: קיומה של תשתית ראייתית לכאורית להוכחת אשמתו של הנאשם; קיומה של עילת מעצר; והיעדר חלופת מעצר אחרת, באמצעותה ניתן להגשים את מטרות המעצר, בדרך פוגענית פחות בחירותו של הנאשם (בש"פ 5109/15 ביטון נ' מדינת ישראל (30.7.2015); בש"פ 3341/15 אוזנה נ' מדינת ישראל (20.5.2015); בש"פ 2819/15 פלוני נ' מדינת ישראל (17.5.2015)).

8. משאין חולק בדבר קיומן של ראיות לכאורה ובקיומה של עילת מעצר, גדר המחלוקת בעניינו נעוץ בתנאי הנוגע לקיומה של חלופת המעצר. כבר נקבע, לא אחת, כי בחינת היתכנותה של חלופת מעצר, טעונה בחינה דו-שלבית. בשלב הראשון, על בית המשפט לבחון האם תסכון חלופת מעצר כלשהי, ברמה העקרונית, על מנת לאיין או להפיג את מסוכנותו של הנאשם. במידה שתימצא תשובה חיובית לשאלה זו, על בית המשפט לבחון, בשלב השני, את מידת התאמתן של חלופות המעצר הקונקרטיות המוצעות על-ידי הנאשם, בנסיבות העניין. כפי שצינתי, לא אחת, בהקשר לכך, "טיב חלופת המעצר נגזרת, בין השאר מעוצמתן של הראיות לכאורה להוכחת אשמתו של הנאשם, וכן ממעמדה ומעוצמתה של עילת המעצר העומדת נגדו" (בש"פ 8082/12 אברהם נ' מדינת ישראל (23.12.2012); ראו גם: בש"פ 7873/12 פלוני נ' מדינת ישראל (20.11.2012); בש"פ 7792/12 ג'בארין נ' מדינת ישראל (1.11.2012)).

לאחר שבחנתי בכובד ראש את הערר שלפניי על נספחיו, ונתתי דעתי לטיעוני הצדדים בדיון, הגעתי לכלל מסקנה כי דינו של הערר להידחות. זאת שכן, שוכנעתי כי לא תסכון כל חלופת מעצר על מנת לאיין או להפיג את מסוכנותו של העורר, כפי שיפורט להלן.

9. ממעשיו של העורר, לכאורה, משתקפת מסוכנותו הרבה לביטחון הציבור. על רקע סירובו של המנוח לאפשר לו לצפות בקלטת מצלמת האבטחה, הגיע העורר אל חנותו של המנוח, כשברשותו סכין, והוא מלווה באחיו, עודאי, הנושא בכליו אגרופן. לאחר סירוביו החוזרים של המנוח לבקשתו של העורר, התפתח ויכוח קולני בין השניים, אשר הסלים לכדי תגרה אלימה, אליה הצטרפו חבריו של המנוח. במהלך התגרה דקר העורר שני בני אדם, ומעוצמת הדקירה במנוח, נפטר האחרון, באופן מיידי, בו במקום. לטעמי, די בתיאור הדברים שלעיל כדי להעיד על מסוכנותו הרבה של העורר.

עוד רואה אני לציין, מבלי לקבוע מסמרות בדבר, כי ניתן ללמוד על מסוכנותו של העורר לשלום הציבור גם מצפייה בסרטון מצלמת האבטחה בחנותו של המנוח, בו נראה אירוע דקירת המנוח בבירור. צודק, אמנם, בא-כוחו של העורר, כי העורר דקר את המנוח בעיצומה של תגרה אלימה שבין המעורבים בקטטה, ותוך כדי שהוא מנסה להשתחרר מאחיזתו של המנוח בחולצתו. יחד עם זאת, על פני הדברים, תגובתו של העורר לאחיזה בחולצתו היתה עוצמתית ביותר,

ובלתי מידתית. העורר הניף את הסכין תוך כדי שהוא מסתובב לעברו של המנוח, בתנועה חדה ומהירה, ובעוצמה רבה, אל עבר פלג גופו העליון של המנוח. מעוצמת הדקירה, ננעצה הסכין בעומק חזהו של המנוח, והמנוח נפל ארצה. מיד בהמשך, קם, אמנם, המנוח על רגליו, וביצע מספר צעדים בכיוון תנועת המעורבים בקטטה, ככל הנראה כדי להמשיך לקחת בה חלק, ואולם לאחר שניות בודדות בלבד, התמוטט המנוח לאחור ונשכב על הארץ. על רקע השתלשלות האירועים הנלמדת, לכאורה, מן הסרטון, דומני כי מסוכנותו הרבה של העורר מדברת בעד עצמה.

לכך יש להוסיף, את המגמה הכללית של בית משפט זה, לנקוט בגישה מחמירה בכל הנוגע לעבירות אלימות המבוצעות באמצעות סכין. כפי שצוין בבש"פ 3818/08 אל ראזק נ' מדינת ישראל (13.7.2008):

"המסוכנות המיוחדת הנשקפת משימוש בסכין נובעת מכך שהמשתמש בה - בין אם התכוון לכך מלכתחילה ובין אם לאו - עלול להביא לתוצאה קטלנית. בנוסף לכך, בית משפט זה הביע את עמדתו כי קיומה של "תופעת הסכינאות" אף היא מחייבת את בית המשפט לנקוט גישה מחמירה ביותר כלפי עבירות של אלימות המבוצעות על ידי שימוש בסכין. עמד על כך המשנה לנשיא, השופט מ' חשין, בהנחותו כדלקמן: 'מחובתם של בתי המשפט, כך דומה עלי, להעלות את תרומתם לחיסון האוכלוסיה מפני אותו חיידק רע שאנו ניגפים בפניו [הסכינאות - ח"מ], ודרך אחת היא להודיע ברבים וידעו הכל: בהעדר נסיבות יוצאות דופן במיוחד, מי שיעשה שימוש בסכין לפגיעה בחברו, דינו יהיה מעצר עד תום ההליכים'".

משאלו הם פני הדברים, נראה כי כל חלופת מעצר לא תסכון על מנת לאיין או להפיג את מסוכנותו של העורר.

10. מעבר לזאת, יש להזכיר את עמדת שירות המבחן בעניינו של העורר, במסגרתה לא הובאה כל המלצה לשחרר את העורר לחלופת המעצר שהוצעה על-ידו. כאמור בתסקיר המעצר:

"באשר להמלצה, התלבטנו רבות. מחד גיסא, מדובר באדם ללא עבר פלילי, התנהלות חיים תקינה בדרך כלל אשר מיוחסים לו עבירות אשר משקפות התנהגות מסלימה ואימפולסיבית. כמו כן, אנו ערים כי, במצב של לחץ וכעס עלול להגיב [ב]אופן של איבוד שיקול דעת. כמו כן, אני ערים כי בשל חומרת העבירה ומיקום החלופה מעלה חשש להימלטות מהדין ואין [את] [ה]תנאים הנדרשים למעצר בפיקוח אלקטרוני. בנוסף, לחלק מאחיו אשר הוצעו כמפקחים קיים עבר פלילי ונראה כי על אף שמדובר בעבר ישן, אין הדבר הולם לטיב העבירות המיוחסות למחמוד. לאחר התלבטות, סביב גורמי הסיכון והסיכוי, ותוך שאנו ערים לקושי הרגשי שלו מתנאי מעצרו, אין אנו ממליצים על שחרורו מבית המעצר".

כפי שנאמר, לא אחת, "בית המשפט איננו כבול להמלצותיו של שירות המבחן, אולם סטייה מהמלצה שלילית של שירות המבחן תעשה בהתקיים טעמים טובים וכבדי משקל" (בש"פ 3253 מדינת ישראל נ' אזייב (3.5.2010) (ההדגשה שלי - א.ש.). סבורני, כי טעמים מיוחדים וכבדי משקל כגון דא, אינם מתקיימים במקרה שלפנינו.

11. על יסוד הנימוקים המפורטים לעיל, דינו של הערר להידחות.

ניתנה היום, י"ט באלול התשע"ה (3.9.2015).

ש ו פ ט
